

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

**Tajépítészeti, Településrendezési és Díszkertészeti Intézet,
Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék**

Tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak

Pilisborosjenői-patak tájrehabilitációs célú vizsgálata és értékelése

Belső Konzulens: Módosné Bugyi Ildikó
mesteroktató
Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék

Készítette: **Szász András**

Budapest

2024

Módszertan

Szakdolgozatom vizsgálatát irodalmi forrás gyűjtéssel kezdtem, emellett történelmi térképeket vizsgáltam és terv dokumentumokat elemeztem. Könyvtári kutató munka során találtam rá két helytörténeti könyvre melyekben a patak történetéről is sokat lehet olvasni. A patakrehabilitációs javaslatok megalapozása érdekében megvalósult patak-helyreállítási projekteket kerestem. Ezek közül a dolgozatban három jó példát (egy hazai és két külföldi helyszín) mutatok be.

A forrás gyűjtés után, terepibejárások következtek. A vízgyűjtő területét három léptékre bontottam a könnyebb vizsgálat miatt. Az első léptékben a vízgyűjtő teljes területe, utána a patak völgy 50 méteres sávja, harmadik lépték pedig a patakmeder és a szűken vett parti sáv. Az 50 méteres puffer zóna azért szükséges mert így a patak és a közeli beépített területek kölcsönhatása mellett ez a lépték az élőhelytérkép kutatásában és ábrázolásában is megfelelő. A patakmeder és part pedig a közvetlen problémák illetve tájhasználati konfliktusok illusztrálására szolgál.

A terepibejárások és a kutatómunka során gyűjtött adatokat térinformatikai szoftverek (Qgis, Autocad) segítségével elemeztem illetve ábrázoltam.

Vizsgálati összefoglaló

A vizsgálat során, sok minden igazolta a patak és lakóterületek közötti szoros kapcsolatot. Például nagy esőzésekor a patak vezeti el az eső víz nagy részét, mely így nem a község területén okoz veszélyhelyzetet. A vízgyűjtő domborzati és időjárási viszonyai kedvezőek voltak a szőlő termesztéshez. A patak vize pedig megfelelő lehetett a közeli mezőgazdasági területek öntözéséhez.

Rekreációs terület is a patak környéke, az Ürömi részen végig a patak mellett futópálya üzemel. A kutatás alatt feltűnt hogy sokan használják a futó pálya területét, illetve a futópálya melletti gyepes területeket (kutya sétáltatás, kirándulás). Ezért ideális területek vannak a patak mellet is új rekreációs területekhez. A rehabilitálás során egy fajta második közösségi tér is lehetne a patak egy-egy részén

Rehabilitáció célja

A rehabilitáció során a természeti értékek és lakó területek közötti hangsúlyra törekedtem. A vízgyűjtő terület beépítése miatt, kisebb meder szintű beavatkozások lehetnek az előnyösebbek. Új élőhelyek létrehozása mellett a meglévő területek fejlesztése és rehabilitálása a fő cél. A rehabilitálás mellett környezeti nevelés is fontos lenne hogy a községek lakói jobban megértsék az ok-okozati kapcsolatokat amelyekkel a rehabilitálás során találkozhatnak.

Jövőbeli beavatkozások a patak területén

A patakhoz kapcsolódóan a szakdolgozat írásának ideje alatt két fontosabb pályázat történt. A Pilisborosjenői részen átfogó tereprendezések fognak a közel jövőben elkezdődni, ennek oka az eső víz elvezetése a patakba, illetve az Ófalu egy részén esőkertek létesítése az utak szélén. Ez a pályázat mellett a bioszféra rezervátum az invazív fajok felmérését és későbbi irtását is elkezdte (jelen esetben a Bálványfa populációk kerülnek sorra). Ürömon az árvíz veszély miatt föld alá kerül egy kis szakasza a pataknak.

Összefoglalás

A kutatások során sok érdekes és hasznos könyvet találtam, helytörténeti irodalmakból sokat tudtam meg a környék és a patak történeti változásairól. A túrák egy fajta kikapcsolódást jelentettek nekem, főleg a természet közelsége miatt, illetve így nem csak az ismerős Ürömi részeket jártam be, hanem a számomra kevésbé ismert Pilisborosjenői részt is jobban megismerhetem. A bejárások során kicsit közelebb kerültem Pilisborosjenő sváb múltjához. A patak közelében egy-kettő ház a 20. századból való, így a patakhoz nem csak természeti, hanem épített örökség is kapcsolódik. A számtalan kisebb-nagyobb terepi bejárások során sikerült mind a négy évszakra jellemző aspektusát megfigyelnem a pataknak. Ezek az utak alatt az a tanulságot sikerült levonnom, hogy meglepetés-szerűen a legkevésbé megzavart partszakasz pont az egyik beépített területen megy keresztül. Mellyel azt a sztereotípiámat sikerült ezzel lerombolni, hogy csak azok a patak részek lehetnek természetszerűek melyek a beépült területtől távol találhatóak. A számtalan terepi bejárás után arra következtetésre jutottam, hogy ugyan a patak élővilága csekély/fajszegély, a partmenti övezet az agglomeráció közelségéhez képest változatos, de a közeli emberi hanghatások, illetve tevékenységek miatt ritkán láthatóak az itt előforduló állatok. Az agglomerációtól távolodva a fajszám egyre nagyobb jó példa erre a szakdolgozat területem határán gyakorlásképp elkészített élőhelytérkép mely során számomra ritkán látott növényfajtákkal találkozhattam.